

Modlitewnik

Gertrudy Mieszkówny

Artur Andrzejuk

Modlitewnik Gertrudy Mieszkówny

PLAN

- Osoba
- Księga
- Modlitwy

Gertruda Mieszkówna

Gertruda Mieszkówna 1025 - 1108

❑ XI wiek

❑ Wincenty Kadłubek 1161-1223

❑ Koneksje rodzinne

❑ Wnuczka Bolesława Chrobrego, czyli
prawnuczka Mieszka I i Dąbrówki

❑ Prawnuczka cesarza Ottona II i
cesarzowej Theophano

Księga

- „Fizycznie” istnieje do dziś
 - Najstarsza kopia Kroniki Polskiej Galla Anonima pochodzi z końca XIV wieku
 - Modlitwy Gertrudy zawarte są w jeszcze starszym Psalterzu Egberta
 - Całość z dołączonymi składkami Gertrudy oraz Kalendarzem Krakowskim stanowi Kodeks Gertrudy

generare. **A**ue que filium dei in cunabulis reclinasti.
Aue que filium dei in balneo misisti. **A**ue que filium dei in
psepiu declinasti. **A**ue que filium dei in templo presentasti.
Aue que filium dei genuisti secundum carnem. **A**ue que filium dei
audisti predicantem vitam salutem. **A**ue gloriosa et nimis
gloriosa. **A**ue que filium dei uidisti in cruce prima redemptione
suspensum. **A**ue que filium dei uidisti resurgentem a mortuis
pro gloria patris. **A**ue que dominum uulisti ad celos ascenden-
tem. cui illa caro quam ex te sancta et immaculata uirgine sus-
cepit. **A**ue domina angelorum. **A**ue regina celorum. **A**ue uelut
omnium scilicet. **A**ue exultatio iustorum. **A**ue recuperatio
peccatorum. **A**ue spes nostra. **A**ue salus nostra. **A**ue gloriosa mater
domini. **S**ancta maria angelorum. Laude dignissima. et ueneranda.
A M I ———— M

SANCTA MARIA uirgo propter dilectionem filii dei
qui te dilexit. ut te exaltaret super choros angelorum. exau-
di me et ora pro meo filio meo. **P**ETRO. **S**ancta maria ad-
iua me. et intercede pro me. ut liberer a. et custodiar
a. ab omni malo. et ab omni periculo. et ab omni angustia
et tribulationibus. **S**ancta maria uirgo uirginum adiuua ex-

Muzeum Archeologiczne w Cividale

Modlitwy

Artur Andrzejak

Modlitewnik Gertrudy Mieszkówny

Polityka

Bóg

- Pan Święty
- Ojciec
Wszchemogący
- Wieczny Bóg
- [Bóg] Mocny
- Król królów
- Pan panowań
- Najmiłosierniejszy
Pan
- moja ucieczka
- Wyzwoliciel
- Ojciec i Władca
życia człowieka
- Który gładzi
grzechy świata oraz
zmiłowuje się nad
nami

Relacje osób Trójcy Świętej

*Gloria Patri qui fecit nos, gloria Filio qui sanavit
(M: salvavit) nos, gloria Spiritui Sancto qui
renovavit nos. Modl. LXV 26*

*Daj nam, miłosierny Boże,
abyśmy - jak w Imieniu Ojca
i Syna Boskiego rodzaju
rozumiemy Prawdę -
tak w Duchu Świętym
poznali istotę całego
[Boga]".*

*Concede nobis misericors
Deus: ut sicut nomine
Patris et Filii divini
generis intelligimus
veritatem, sit in Spiritu
Sancto totius cognoscamus
substantiam
Modl. XCIV,1-3*

Działania Boga

*Panie Boże,
który siedzisz ponad tronami Cherubinów
i spoglądasz w otchłanie i sprawiasz, że ziemia drży,
który „zsyłasz deszcz na prawych i nieprawych”,
który doprowadzasz do bram śmierci i odprowadzasz [od
nich].*

Relacja Boga do stworzeń

Modl. LX 3: ...inenarrabilis clementia..., 5: ...magna misericordia... .

Modl. XXXVIII 5: Frange Domine artem diaboli.

Modl. XXXIX 5-8: Frange Domine contra me inimicorum potestates, erue me de periculis, tuere me de omnibus causis et in criminatione defende aegram et iacentem.

Modl. LI 22: ...qui omnibus ad Te confugentibus miserere digneris

Modl. 54: curro... ad communem peccantium portum.

Modl. LXIII 1-2: Qui es humilium Consolator, et fidelium Adiutor.

Tamże 5: qui salvos facis sperantes in Te.

Uwagi na temat ujęcia Boga w *Modlitewniku*

- Trynitarny i chrystologiczny charakter modlitw.
- Bóg stwórcą świata i ludzi.
- Relacja Boga do stworzenia nacechowana absolutystycznie rozumianą omnipotencją.
- Bóg jest Odkupicielem człowieka, lecz także jego Stwórcą (*Creator*) i Twórcą (*Factor*).

Aniołowie

*Seraphin et cherubin, troni queque dominationesque,
principatus, potestates, virtutes omnes angeli et
archangeli...*

*(Serafini i Cherubini, Trony, a także Panowania,
Ksiestwa, Moce, ...Aniołowie i Archaniołowie)*

*Wyślij, Panie, proszę,
świętego anioła swego
na moje manowce i
uwolnij mnie od
bezbożników...*

*Inmitte Domine
quaeso sanctum
angelum Tuum in
circuito meo, et eripe
me ab impiis... .*

Człowiek

Powierza Bogu,
w szczególności Chrystusowi,
oraz aniołom –

*"duszę... i ciało..., i zmysły...,i wszystkie rzeczy
wewnętrzne i zewnętrzne, i wszystkie kłopoty
duszy... i ciała..."*,

*(Tibi comendo animam meam, corpus et sensus
meum, consilium meum et vitam meam...
semper et omni tempore..)*

Sylwetka moralna człowieka dobrego

*Odwróć serce króla od nienawiści, od niechęci i gniewu,
a zwróć je ku litości i pokojowi oraz dobroci,...*

Daj mu Panie prawdziwą pokorę i prawdziwą miłość.

Utwierdź w nim Bożą prawdę,...

*uczyn go mężnym i stałym przeciwko wszystkim jego wrogom,
widzialnym i niewidzialnym,*

*aby uzbrojony Twoją opieką zasłużył sobie służyć Ci jako
zbawiony".*

*"...abyś króla i całe księstwo dla sługi Twojego łagodnym i
miłosiernym, ... uczynić raczył, Abyś ich gniew i niechęć...
zamienić na łagodność raczył,...*

*Abyś prawdziwą i braterską miłość oraz dobrą zgodę umocnić w
nim raczył,...*

*Wyślij Panie z nim swojego świętego anioła, aby go strzegł i
broniał,...*

*a jego stopy zawsze skierowywał na drogę pokoju i zbawienia,
aby żył z nami z radością i pokojem".*

Szatan - odwieczny wróg

Jaropełk-Piotr kuszony był: *otchłaniami łakomstwa i rozpusty, pychą i samochwalstwem, oszczerstwem i skąpstwem, zarozumiałością, niecierpliwością i kłamstwem oraz mężobójstwem i fałszywym świadectwem*

Modl. XXXVIII (fr.)

Broń mnie Panie, Boże mój - prosi Gertruda - przed zakusami diabła i przeciw aniołowi piekielnemu, podpowiadającemu i uczącemu rozmaitego zła..., złam, Panie, sztukę diabelską...". (frange Domine artem diaboli)

Uwagi na temat treści

- Znała problematykę teologiczną i filozoficzną nauczaną i dyskutowaną w XI wieku - wskazuje na to znajomość teologii Trójcy Świętej i chrystologii.
- Zetknęła się z pismami św. Augustyna oraz dziełem "Hierarchia Niebieska" Dionizego Pseudo-Areopagity
- Orientuje się także w dyskusjach teologicznych na dworze Karola Wielkiego (*Filioque*) oraz w tematach sporów w IX wieku (*futuribilia*)

Antecedencje

- Znajdujemy w *Modlitewniku* wiele akcentów, które w kulturze religijnej Europy pojawiają się znacznie później:
 - Problem *stworzenia i odnowienia* - został dopiero podjęty przez uczonych z klasztoru św. Wiktora w XII wieku.
 - Kult Jezusa, z podkreśleniem Jego człowieczeństwa, oraz akcentowanie pokory i łagodności wiąże się z imieniem św. Bernarda z Clairvaux.
 - Kult św. Marii Magdaleny pojawił się dopiero w XIII wieku,
 - a Męki Pańskiej - dość szeroko kultywowanej w modlitewniku - to w kulturze europejskiej zasługa franciszkanów, działających w XIII i XIV wieku.

Wnioski

■ **Ponadprzeciętne wykształcenie**

■ Teologiczne

■ Filozoficzne

■ Literackie

■ Estetyczne

■ Polityczne

■ **Wielka klasa duchowości**

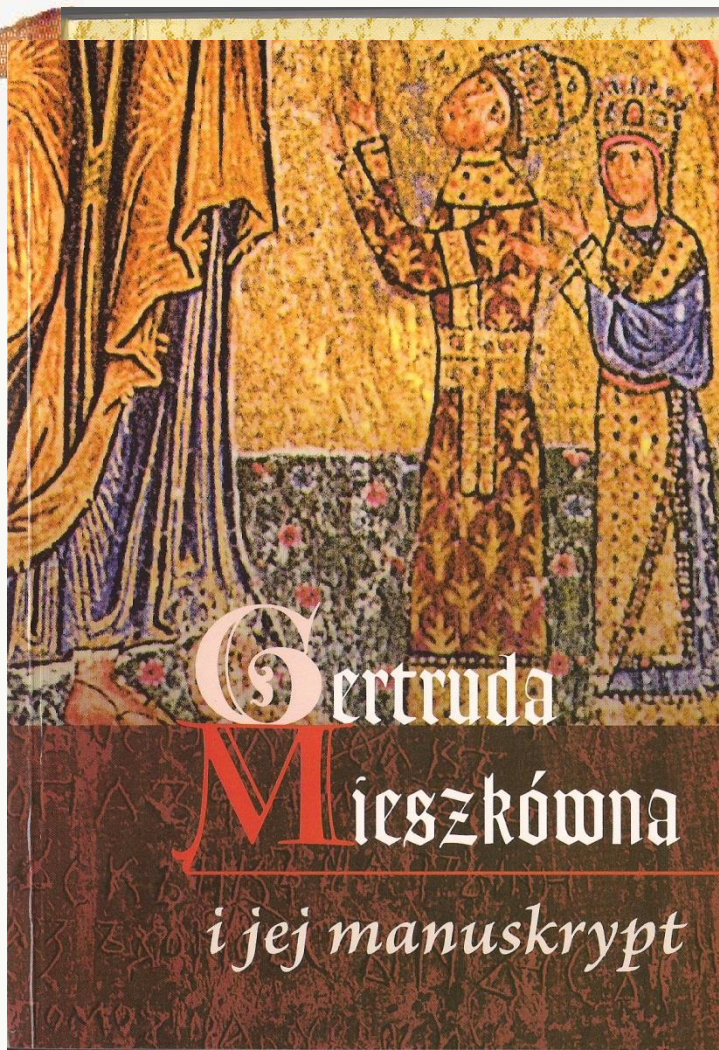
■ Osobistej

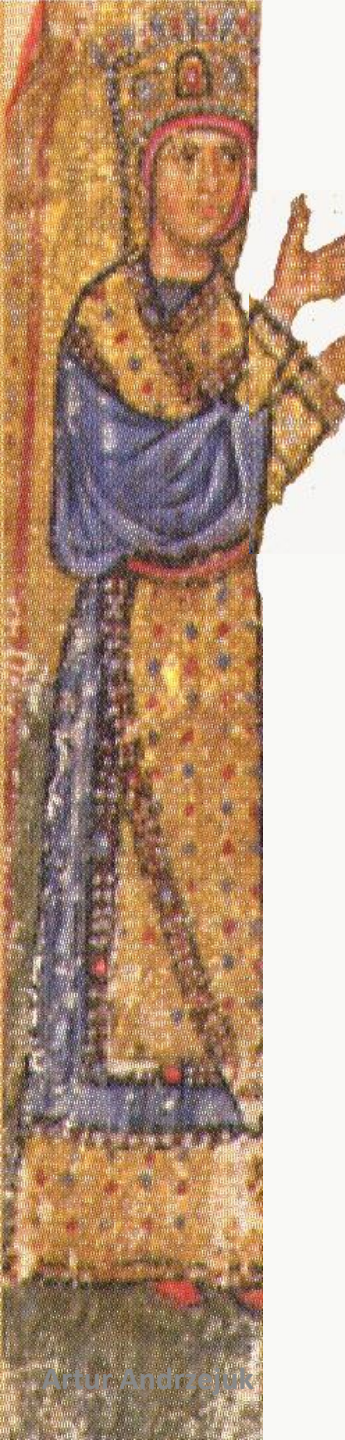
■ Społecznej

Dlaczego o Gertrudzie nie uczymy się w szkole?

Czy nasze wnuki dowiedzą się o Gertrudzie w szkole?

Gertruda Mieszkówna 1025-1108r.

Witamy na stronach internetowych poświęconych
Gertrudzie Mieszkównie i jej manuskryptom

MODLITWY GERTRUDY
MIESZKÓWNY

ARTUR ANDZEJUK:
Curriculum Vitae
Gertrudy Mieszkówny

Chronologia i treść modlitw

Manuskrypt Gertrudy
jako zabytek kultury religijnej

Studia

MALGORZATA SMORAĞ
RÓŻYCKA:
Bizantyńsko-ruskie miniatury
Kodeksu Gertrudy

DOROTA LEŚNIEWSKA:
Modlitewnik Gertrudy - Bibliografia

BADANIA DAWNIEJSZE

SYMPOZJA GERTRUDIAŃSKIE

STRONY WARTO ODWIEDZENIA

